

3.5 околности наведене у Дијелу 1 овог прилога имају утицаја на цијелу државу или значајан дио ње или ако је потребна координација са сусједним земљама /circumstances listed in Part 1 if the entire State or any significant portion thereof is affected or if cross-border coordination is required.

Na osnovu člana 16. i 61. stav (2) Zakona o upravi ("Službeni glasnik BiH", broj 32/02, 102/09 i 72/17), te člana 14. stav (1) Zakona o zrakoplovstvu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 39/09), generalni direktor Direkcije za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine donosi

PRAVILNIK O NOTAM UREDU BOSNE I HERCEGOVINE (NOF)

Član 1. (Predmet)

Predmet ovog pravilnika je definiranje funkcija i zadataka NOTAM ureda Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: "NOF"), kako bi se osigurao protok informacija bitnih za prijem, obradu i distribuciju istih u formi NOTAM-a, a koje su neophodne za sigurno odvijanje zračnog prometa u FIR Sarajevo.

Član 2. (Ciljevi)

Cilj ovog pravilnika je da se u radu NOF-a osigura primjena ICAO Standarda i preporučene prakse i drugih relevantnih propisa kojim se definira ova oblast, obezbjeđujući protok informacija i podataka od značaja za sigurnost letenja.

Član 3. (Pojmovi i skraćenice)

- (1) Pojmovi koji se upotrebljavaju u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
- a) **Aerodrom** (Aerodrome): Unaprijed definirano područje na kopnu ili vodi (uključujući sve objekte, instalacije i opremu) namijenjeno za slijetanje, polijetanje i kretanje zrakoplova u bilo kojem dijelu ili cjelini.
 - b) **Aerodromski operator**: Fizičko ili pravno lice kojem je izdata potvrda za korištenje aerodroma od strane nadležne zrakoplovne vlasti.
 - c) **Amandman na AIP** (AIP Amendment): Sadrži izmjene stalne prirode informacija objavljenih u AIP-u.
 - d) **ASHTAM**: Posebna serija NOTAM-a koja pomoću utvrđenog obrasca obavještava o promjeni u aktivnosti vulkana, vulkanskoj erupciji i/ili oblaku vulkanskog pepela koji su značajni za letenje zrakoplova.
 - e) **Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine** (Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation): Nadležna zrakoplovna vlast Bosne i Hercegovine.
 - f) **Dodaci na AIP** (AIP Supplement): Privremene izmjene informacija u AIP-u koje se objavljuju posebnim/izdvojenim stranicama.
 - g) **Integrirani paket zrakoplovnih informacija** (Integrated Aeronautical Information Package): Paket koji se sastoji od sljedećih elemenata:
 - 1) Zbornik zrakoplovnih informacija, uključujući amandmane na AIP;
 - 2) Dodaci na AIP;
 - 3) Hitnih zrakoplovnih obavještenja - NOTAM i Pretpoletnih informativnih biltena - PIB;
 - 4) Zrakoplovnih informativnih cirkulara (AIC);

- 5) Kontrolnih listi i listi važećih NOTAM-a.
- h) **Izvor zrakoplovnih podataka i informacija**: fizičko ili pravno lice koje je potpisalo sporazum o nivou pružanja usluga (Service Level Agreement - SLA) sa pružateljem usluga zrakoplovnog informiranja.
- i) **Međunarodni NOTAM ured** (International NOTAM Office (NOF)): Ured uspostavljen od strane države u svrhu razmjenjivanja NOTAM-a na međunarodnom nivou.
- j) **Državna nadzorna vlast/Nacionalno nadzorno tijelo** (National Supervisory Authority): Označava Direkciju za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine.
- k) **NOTAM** (Notice to Airmen): Telekomunikacijski distribuirana poruka koja sadrži informacije o uspostavljanju, stanju ili izmjeni zrakoplovnog sredstva, usluge, postupka ili opasnosti, čije je blagovremeno poznavanje neophodno osoblju koje učestvuje u pripremi i izvršavanju letenja.
- l) **Oblast informiranja zrakoplova u letu** (Flight Information Region): Zračni prostor određenih dimenzija u kojem se pružaju usluge informiranja zrakoplova u letu i uzbuñivanja.
- m) **Ograničena zona** (Restricted Area): Dio zračnog prostora u kome se na određeno vrijeme letenje zrakoplova ograničava i odvija prema unaprijed određenim uvjetima.
- n) **Opasna zona** (Danger Area): Dio zračnog prostora utvrđenih dimenzija unutar kojeg, u određenim periodima, mogu postojati aktivnosti opasne po letenje zrakoplova.
- o) **Prepreka** (Obstacle): Označava sve fiksne (privremene ili stalne) i pokretne objekte ili njihove dijelove, koji:
 - 1) su smješteni na površini namijenjenoj za kretanje zrakoplova po tlu; ili
 - 2) nadvišavaju definirane površine namijenjene za zaštitu zrakoplova u letu; ili
 - 3) se nalaze izvan tih definiranih površina i ocijenjeni su kao opasni za zračnu plovidbu.
- p) **Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja**: Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine (BHANSA) ili druga organizacija koja posjeduje važeći certifikat za pružanje usluga zrakoplovnog informiranja, a imenovana je od strane nadležne zrakoplovne vlasti.
- r) **Pretpoletni informativni bilten** (Pre-flight Information Bulletin): Prikaz aktualnih NOTAM informacija od operativnog značaja, pripremljen neposredno prije izvršenja leta.
- s) **Poletno-sletna staza** (Runway): Definirana pravougaona površina na aerodromu na kopnu namijenjena za slijetanje i polijetanje zrakoplova.
- t) **Reguliranje i kontrola zrakoplovnih informacija** (AIRAC): Sistem sa svrhom pravovremenog najavljiivanja okolnosti koje zahtijevaju značajne izmjene u operativnoj praksi, zasnovan na zajedničkim, unaprijed određenim datumima stupanja na snagu.
- u) **Sirovi podaci** (Raw data): Naziv za podatke prikupljene iz izvora koji nisu bili predmet obrade ili bilo koje druge manipulacije.
- v) **SNOWTAM**: Posebna serija NOTAM-a koja obavještava o prisustvu ili uklanjanju opasnih uvjeta prouzrokovanih snijegom, ledom, lapavicom ili

- vodom pomiješanom sa snijegom, lapavicom i ledom na površinama za kretanje zrakoplova.
- z) **Zrakoplovni podaci** (Aeronautical Data): Predstavljaju formaliziran prikaz zrakoplovnih činjenica, koncepata ili uputstava, podesan za komunikaciju, interpretaciju, tumačenje ili obradu.
- aa) **Zrakoplovne informacije** (Aeronautical Information): Informacije koje proizilaze iz prikupljanja, analize i formatiranja zrakoplovnih podataka.
- bb) **Zrakoplovni informativni cirkular** (Aeronautical Information Circular): Obavještenje koje sadrži informacije koje se ne mogu objaviti putem NOTAM-a ili AIP-a, koje se odnose na sigurnost letenja, zračnu plovidbu, tehnički, administrativni ili zakonodavni sadržaj.
- cc) **Zbornik zrakoplovnih informacija** (Aeronautical Information Publication): Zbornik koji objavljuje država ili se objavljuje u ime države i sadrži zrakoplovne informacije trajnog karaktera značajne za zračnu plovidbu.
- dd) **Zabranjena zona** (Prohibited Area): Zračni prostor određenih dimenzija iznad zemlje ili teritorijalnih voda neke države u kojem je letenje zrakoplova zabranjeno.
- (2) Skraćenice upotrijebljene u ovom pravilniku imaju sljedeće značenje:
- a) **AIC** (Aeronautical Information Circular) - Zrakoplovni informativni cirkular;
- b) **AIP** (Aeronautical Information Publication) - Zbornik zrakoplovnih informacija;
- c) **AIRAC** (Aeronautical Information Regulation and Control) - Reguliranje i kontrola zrakoplovnih informacija;
- d) **AMD** (Amend or Amended) - Izmijeniti ili izmijenjen;
- e) **AFTN** (Aeronautical Fixed Telecommunication Network) - Zrakoplovna fiksna telekomunikacijska mreža;
- f) **AFS** (Aeronautical Fixed Service) - Zrakoplovne fiksne veze;
- g) **ATS** (Air Traffic Services) - Usluge kontrole zračnog prometa;
- h) **ARO** (Air Traffic Services Reporting Office) - Aerodromski prijavni biro;
- i) **AD** (Aerodrome) - Aerodrom;
- j) **AGL** (Above Ground Level) - Iznad nivoa zemlje;
- k) **AMSL** (Above Mean Sea Level) - Iznad srednjeg nivoa mora;
- l) **BHDCA** (Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation) - Direkcija za civilno zrakoplovstvo;
- m) **COM** (Communication) - Veze;
- o) **EAD** (European AIS Database) - Evropska AIS baza podataka;
- p) **EST** (Estimate or estimated) - Predvidjeti ili predviđen ili predviđanje;
- r) **FIR** (Flight Information Region) - Oblast informiranja zrakoplova u letu;
- s) **GNSS** (Global Navigation Satellite System) - Globalni navigacijski satelitski sistem;
- t) **H24** (Continuous day and night service) - Danonoćna služba;
- u) **ICAO** (International Civil Aviation Organisation) - Međunarodna organizacija za civilno zrakoplovstvo;
- v) **IFR** (Instrument Flight Rules) - Pravila instrumentalnog letenja;
- z) **List of valid NOTAM** - Liste važećih NOTAM-a;
- aa) **MET** (Meteorological Services) - Meteorološke usluge u zračnoj plovidbi;
- bb) **NOF** (International NOTAM Office) - Međunarodni NOTAM ured;
- cc) **NIL** (None or I have nothing to send to you) - Ništa ili nemam šta da vam pošaljem;
- dd) **PERM** (Permanent) - Stalan;
- ee) **PIB** (Pre-flight Information Bulletin) - Prepoletni informativni bilten;
- ff) **RWY** (Runway) - Poletno-sletna staza;
- gg) **SAR** (Search and Rescue) - Traganje i spašavanje;
- hh) **SLA** (Service Level Agreement) - Nivo pružanja usluga;
- ii) **SUP** (AIP Supplement) - Dodatak (AIP dodatak);
- jj) **VFR** (Visual Flight Rules) - Pravila vizuelnog letenja;
- kk) **VHF** (Very high frequency) - Vrlo visoka frekvencija;
- ll) **UIR** (Upper Flight Information Region) - Gornja oblast informiranja u letu;
- mm) **UTC** (Coordinated Universal Time) - Univerzalno koordinirano vrijeme;
- Član 4.
(Zadaci NOF-a)
- (1) Zadatak NOF-a je da osigura efikasan i racionalan postupak prijema i obrade podataka, kako bi pripremljena informacija bila distribuirana u formi NOTAM-a.
- (2) Zadaci NOF-a se sastoje u sljedećem:
- a) prijem, kontrola, uređivanje, formatiranje podataka, te objavljivanje i arhiviranje zrakoplovnih informacija u formi NOTAM-a;
- b) izrada i objavljivanje kontrolnih listi (Checklists) i listi važećih NOTAM-a (List of valid NOTAM);
- c) prijem i predaja poruka putem AFTN (Aeronautical Fixed Telecommunication Network);
- d) koordinacija sa ostalim službama i NOF drugih država;
- e) koordinacija između NOF-a i aerodromskog operatora;
- f) razvoj i optimizacija rada i organizacije NOF-a.
- (3) NOF je:
- a) funkcionalno organiziran,
- b) opremljen svim tehničkim uređajima u funkciji prijema i podataka i formiranja informacija u formi NOTAM-a,
- c) kadrovski osposobljen, kako bi se osigurao efikasan i racionalan postupak prijema i obrade podataka i formiranja informacija u formi NOTAM-a.
- (4) Procedure koordinacije, način dostave, rokovi, sadržaj, ažuriranje, čuvanje, kao i ostali podaci od značaja za sigurno odvijanje operacija zrakoplova i zračne plovidbe, reguliraće međusobnim sporazumom NOF i konkretne službe, uključujući aerodromskog operatora.
- Član 5.
(Odgovornosti i funkcije)
- (1) U skladu sa članom 4. stav (1) ovog pravilnika, NOF je odgovoran za sprovođenje zadataka navedenih u članu 4. ovog pravilnika.
- (2) NOF je ovlašten za međunarodnu i domaću distribuciju NOTAM poruka koje se odnose na FIR Sarajevo.
- (3) Radno vrijeme NOF-a je 24H.
- Član 6.
(Izvori zrakoplovnih podataka i informacija)
- (1) U cilju postizanja potpunosti, blagovremenosti i kvaliteta zrakoplovnih podataka i zrakoplovnih informacija,

pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja dužan je zaključiti/sklopiti odgovarajuće sporazume o nivou pružanja usluga (Service Level Agreement - SLA) sa svim izvorima zrakoplovnih podataka i informacija.

- (2) Obaveze izvora zrakoplovnih podataka i informacija uključuju dostavu sirovih podataka u obliku koji navodi SLA radi objave zrakoplovne informacije, te neprestano praćenje njihove ažurnosti i dostavu svih utvrđenih promjena.
- (3) Pružatelj usluga zrakoplovnog informiranja će predložiti izvore zrakoplovnih podataka i informacija za objavu putem Zbornika zrakoplovnog informiranja (AIP), izvore zrakoplovnih podataka i informacija za objavu putem NOTAM-a i izvore zrakoplovnih podataka i informacija za objavu putem Zrakoplovnog informativnog cirkulara (AIC). Predložene izvore zrakoplovnih podataka i informacija odobrava Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine.

Član 7.

(NOTAM - Opšte specifikacije)

- (1) Osim u slučajevima iz stava (4) ovog člana, NOTAM se objavljuje na obrascu koji je dat u Prilogu br. 1 ovog pravilnika.
- (2) Tekst NOTAM-a je sastavljen od oznaka koje podrazumijevaju standardiziranu skraćenicu koja je dodijeljena ICAO NOTAM kodu dopunjenu ICAO skraćenicama, indikatorima, identifikatorima, pozivnim znacima, frekvencijama, brojkama i otvorenim tekstom.
- (3) Ako je NOTAM namijenjen za međunarodnu distribuciju, dijelovi izraženi slobodnim tekstom ispisuju se na engleskom jeziku.
- (4) Informacije o snijegu, lapavici, ledu i vodi koja se zadržava na asfaltiranim površinama aerodroma/helidroma objavljuju se putem SNOWTAM-a, na obrascu koji je dat u Prilogu br. 2 ovog pravilnika.
- (5) Informacije koje se tiču značajnih promjena u vulkanskoj aktivnosti, vulkanskim erupcijama i/ili oblaku vulkanskog pepela objavljuju se putem ASHTAM-a, na obrascu koji je dat u Prilogu br. 3 ovog pravilnika.
- (6) Lice odgovorno za objavljivanje NOTAM-a dodjeljuje svakom NOTAM-u seriju označenu slovom i četvorocifreni broj, za kojim slijedi kosa crta i dvocifreni broj koji označava godinu.
- (7) Četvorocifreni brojevi iz stava (6) ovog člana su uzastopni i zasnovani na kalendarskoj godini.
- (8) Za identifikaciju serije NOTAM-a koriste se slova od A do Z, sa izuzetkom slova S i T.
- (9) Ako se u NOTAM-u uoči greška, objavljuje se NOTAM sa novim brojem koji zamjenjuje NOTAM koji sadrži grešku ili se NOTAM koji sadrži grešku ukine, a novi NOTAM objavi, pri čemu putem NOTAM-a može da se ukine ili zamijeni samo jedan NOTAM.
- (10) Ako se objavi NOTAM kojim se ukida ili zamjenjuje prethodni NOTAM, naznačava se serija i broj prethodnog NOTAM-a, a serija, lokacijski indikator i predmet oba NOTAM-a biće istovjetni.
- (11) NOTAM mora da bude kratak koliko je to moguće, sastavljen tako da je njegovo značenje jasno i bez potrebe da se provjere drugi dokumenti, da može da se prenese kao jedinstvena telekomunikacijska poruka i da se tiče samo jednog predmeta i jednog stanja tog predmeta.
- (12) NOTAM koji sadrži stalnu ili privremenu informaciju dugog trajanja mora da sadrži referencu na AIP ili dodatak na AIP.
- (13) Prilikom aktiviranja ili ustanovljavanja opasnih, ograničenih i zabranjenih zona ili aktivnosti koje

zahtijevaju privremene restrikcije/ograničenja u zračnom prostoru, osim za hitne operacije, izdaje se NOTAM najkasnije sedam dana unaprijed.

- (14) NOTAM kojim se obavještava o tome da su navigacijska sredstva ili pružanje usluga komunikacije van upotrebe, u sebi će sadržavati informaciju o procjeni perioda za koji će navigacijska sredstva ili usluge komunikacije biti van upotrebe ili vrijeme za koje se očekuje da će usluga biti ponovo uspostavljena.
- (15) Kada se, u skladu sa AIRAC sistemom, objavi amandman na AIP ili dodatak na AIP, TRIGGER NOTAM će biti objavljen. Takav NOTAM će sadržavati kratak opis sadržaja, efektivni datum i vrijeme, kao i referentni broj amandmana na AIP ili dodatka na AIP.

TRIGGER NOTAM će stupiti na snagu istog efektivnog datuma kao amandman na AIP ili dodatak na AIP i ostaće na snazi u prepoletnom informativnom biltenu u periodu od četrnaest dana. Kada informacije za objavljivanje u određenom AIRAC datumu ne postoje, obavještenje o tome se daje kroz AIRAC NIL NOTAM.

Član 8.

(Lokacijski indikator)

- (1) U tekstu NOTAM-a koriste se lokacijski indikator koji su sadržani u ICAO dokumentu 7910 (ICAO Doc 7910 - Location Indicators) - Lokacijski indikator.
- (2) Lokacijski indikator se koriste u skraćenom obliku.
- (3) Ako lokaciji nije dodijeljen ICAO lokacijski indikator, naziv mjesta se unosi u skladu sa lokalnom upotrebom, latiničnim pismom.

Član 9.

(Kontrolna lista NOTAM-a)

- (1) Kontrolna lista NOTAM-a se objavljuje kao NOTAM preko fiksnih zrakoplovnih veza (AFS) u intervalima koji ne mogu da budu duži od mjesec dana, pri čemu se koristi obrazac iz Priloga br. 1 ovog pravilnika.
- (2) Za svaku seriju NOTAM-a se objavljuje jedna kontrolna lista (jedan NOTAM).
- (3) Izostavljanje NOTAM-a iz kontrolne liste NOTAM-a se ne koristi kao način za ukidanje NOTAM-a.
- (4) U kontrolnoj listi NOTAM-a se navode posljednji objavljeni amandman na AIP, dodatak na AIP i, kao minimum, zrakoplovni cirkular koji ima međunarodnu distribuciju.
- (5) Kontrolna lista NOTAM-a mora da ima istu distribuciju kao i serija poruka na koje se odnose i mora da bude jasno obilježena kao kontrolna lista NOTAM-a.

Član 10.

(Mjesečna lista važećih NOTAM-a)

Mjesečna lista važećih NOTAM-a u obliku slobodnog teksta, uključujući navođenje posljednjeg amandmana na AIP, objavljenog zrakoplovnog cirkulara i kontrolnu listu dodataka na AIP, biće pripremljena u što kraćem vremenskom roku i na najbrži mogući način prosljeđena korisnicima Integriranog paketa zrakoplovnih informacija (IAIP - Integrated Aeronautical Information Package).

Član 11.

(Distribucija NOTAM-a)

- (1) NOTAM se priprema u skladu sa odgovarajućim odredbama ICAO postupaka komunikacije i distribuira na osnovu zahtjeva korisnika, koristeći telekomunikacijske sisteme.
- (2) Ako se NOTAM ne distribuira putem AFS-a već na drugi način, ispred teksta se navodi šestočlana grupa cifara koja označava datum i vrijeme objavljivanja NOTAM-a, kao i identifikacija službe ili osobe koja je izradila NOTAM.

- (3) Pružatelj usluga određuje da li će NOTAM biti uključen u međunarodnu distribuciju, pri čemu, ako je to moguće, koristiti selektivne distribucijske liste i unaprijed definirani sistem distribucije za NOTAM koji se prenosi preko AFS-a u skladu sa Prilogom br 4. ovog pravilnika.

Član 12.

(Telekomunikacijski zahtjevi)

- (1) Međunarodni NOTAM biro mora da bude povezan fiksnim zrakoplovnim vezama (AFS), naročito sa sljedećim subjektima u okviru teritorije za koju pruža usluge:
- 1) oblasnim centrima kontrole letenja i centrima za informiranje zrakoplova u letu,
 - 2) aerodromima i helidromima na kojima je uspostavljena usluga prepoletnog informiranja, pri čemu komunikacijska oprema mora da osigura štampanu komunikaciju.
- (3) Razmjena informacija koje nisu vremenski kritične može da se obavlja korištenjem javnog interneta.

Član 13.

(Informacije koje se objavljuju kroz NOTAM)

- (1) NOTAM se izrađuje i objavljuje u vezi sa sljedećim informacijama:
- a) otvaranje, zatvaranje ili značajne promjene rada aerodroma/helidroma ili poletno-sletnih staza;
 - b) uspostavljanje, ukidanje ili značajne promjene u radu zrakoplovnih službi (AGA, AIS, ATS, MET, COM, SAR, itd.);
 - c) uvođenje, ukidanje ili značajne promjene u operativnim karakteristikama radio-navigacijskih usluga i usluga komunikacije zrak-zemlja, što obuhvata prekid rada, povratak u rad, promjenu frekvencije, promjenu objavljenog radnog vremena, promjenu identifikacije, promjenu orijentacije (za usmjerene uređaje), promjenu lokacije, povećanje ili smanjenje snage za 50% ili više, promjenu u rasporedu emitiranja ili sadržaju emisija, nepravilnost ili nepouzdanost rada bilo koje radio-navigacijske ili komunikacijske usluge;
 - d) uvođenje, ukidanje ili značajne promjene vizuelnih uređaja;
 - e) prekid rada ili povratak u rad glavnih komponenti sistema aerodromskih svjetala;
 - f) uvođenje, ukidanje ili značajne promjene postupaka za pružanje usluga u zračnoj plovidbi;
 - g) pojava ili otklanjanje velikih neispravnosti ili oštećenja na manevarskim površinama;
 - h) promjene ili ograničenja u raspoloživosti goriva, maziva i kisika;
 - i) veće promjene raspoloživih sredstava i usluga traganja i spašavanja;
 - j) uvođenje, ukidanje ili povratak u rad farova opasnosti kojim su obilježene značajne prepreke za zračnu plovidbu;
 - k) promjene u regulativi/propisima koje zahtijevaju neodložnu primjenu, na primjer zabranjene oblasti za traganje i spašavanje;
 - l) prisustvo opasnosti koje utiču na zračnu plovidbu (uključujući prepreke, vojne vježbe, manifestacije, trke, veće padobranske aktivnosti izvan za to ustanovljenih mjesta);
 - m) postavljanje, uklanjanje ili promjene značajnih prepreka za zračnu plovidbu u prostoru za polijetanje/penjanje, neuspjelo prilaženje i

prilaženje, kao i na osnovnoj stazi poletno-sletne staze;

- n) uspostavljanje ili ukidanje (uključujući aktivaciju i deaktivaciju) prema potrebi, ili promjene statusa zabranjenih, ograničenih ili opasnih zona;
 - o) uspostavljanje ili ukidanje oblasti ili ruta ili njihovih dijelova gdje postoji mogućnost presretanja i gdje se zahtijeva slušanje na VHF frekvenciji za hitne slučajeve 121.500 MHz;
 - p) dodjela, ukidanje ili promjena lokacijskih indikatora;
 - r) značajne promjene u nivou zaštite koja je obično dostupna na aerodromu/helidromu za spašavanje i gašenje požara, pri čemu se NOTAM objavljuje samo ako nastane promjena kategorije, što mora biti jasno naznačeno;
 - s) prisustvo, uklanjanje ili značajne promjene opasnih uvjeta prouzrokovanih snijegom, lapavicom, ledom, radioaktivnim materijalom, toksičnim hemikalijama, taloženjem vulkanskog pepela ili vode na površinama za kretanje zrakoplova;
 - t) pojava epidemije koja zahtijeva promjene objavljenih propisa o vakcinaciji i karantinskim mjerama;
 - u) prognoze solarnog kosmičkog zračenja, ako su dostupne;
 - v) operativno značajne promjene u vulkanskoj aktivnosti, lokacija, datum i vrijeme vulkanske erupcije i/ili horizontalno i vertikalno širenje oblaka vulkanskog pepela, uključujući pravac kretanja, nivoe leta i rute ili dijelove ruta na koje bi to moglo da utiče;
 - z) ispuštanje u atmosferu radioaktivnih materijala ili toksičnih hemikalija nakon nuklearnog ili hemijskog incidenta, lokacija, datum i vrijeme incidenta, nivoi leta i rute ili njihovi dijelovi na koje bi to moglo da utiče i smjer kretanja;
 - aa) uspostavljanje akcija misija humanitarne pomoći, kao što su one pod okriljem Ujedinjenih naroda, zajedno sa postupcima i/ili ograničenjima koja utiču na zračnu plovidbu;
 - bb) sprovođenje kratkoročnih vanrednih mjera u slučaju prekida ili djelimičnog prekida usluga zračnog prometa i vezanih pratećih usluga;
- (2) Potreba za izradom i objavljivanjem NOTAM-a se razmatra i u svim drugim okolnostima koje mogu da utiču na operacije zrakoplova.

Član 14.

(Informacije koje se ne objavljuju kroz NOTAM)

Sljedeće informacije se ne objavljuju putem NOTAM-a:

- a) rutinski radovi na održavanju platformi i rulnih staza ako ne utiču na sigurno kretanje zrakoplova;
- b) radovi na označavanju poletno-sletne staze ako operacije zrakoplova mogu sigurno da se vrše na drugim raspoloživim poletno-sletnim stazama ili ako oprema koja se koristi može da se ukloni kad je potrebno;
- c) privremene prepreke u okolini aerodroma/helidroma koje ne utiču na sigurnost operacija zrakoplova;
- d) djelimičan otkaz uređaja za svjetlosno obilježavanje aerodroma/helidroma kada takav otkaz ne ugrožava sigurnost operacija zrakoplova;
- e) djelimični privremeni otkaz komunikacija zrak-zemlja ako je poznato da su raspoložive i operativne odgovarajuće alternativne frekvencije;
- f) nedostatak usluge parkera na platformi;

- g) neispravnost oznaka za lokaciju, destinaciju ili drugih znakova na aerodromskim površinama za kretanje zrakoplova;
- h) padobranski skokovi, ako se izvode u nekontroliranom prostoru pod VFR, ako podliježu kontroli, ako se izvode na mjestima koja su za takvu aktivnost određena i objavljena u okviru opasnih ili zabranjenih zona;
- i) ostale slične informacije privremenog karaktera.

Član 15.

(Prestanak važenja)

Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o NOTAM uredu Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 96/13 od 10.12.2013. godine).

Član 16.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od objave u "Službenom glasniku BiH".

Broj 1-3-02-2-76-1/18

23. januara 2018. godine

Banja Luka

Generalni direktor

Đorđe Ratkovića, s. r.

Prilog br. 1

Uputstvo

za popunjavanje NOTAM obrasca/Instruction for the completion of the NOTAM format

1. Opšte/General

Kvalifikatori (Q linija) i svi identifikatori (tačke A) do G) se prenose, zajedno sa zatvorenim zagradama, kao što je prikazano na obrascu, osim ako su prazne.

2. Numerisanje NOTAM-a

Svaki NOTAM-u se dodjeljuje serija koja se sastoji od slova i četvorocifrenog broja, kose crte i dvocifrenog broja koji predstavlja godinu (npr. A0023/03). Svaka serija počinje 1. januara sa brojem 0001.

3. Kvalifikatori (Q) linija

Q) linija je podijeljena na osam polja koja su odvojena kosim crtama. Svako polje treba da bude popunjeno kako je navedeno u ICAO dokumentu 8126 (Priručnik za usluge zrakoplovnog informiranja - Aeronautical Information Services Manual). Definicija polja je sljedeća:

1) FIR

- a) Ako se informacija nalazi geografski unutar jednog FIR-a, upisuje se ICAO lokacijski indikator tog FIR-a. Kada se aerodrom nalazi u okviru FIR-a druge države, polje (Q) treba da sadrži kod za taj FIR (npr. Q) LFRR/... A)EGJJ);

ili

ako se informacija odnosi na više od jednog FIR-a, u polje FIR se upisuje "XX" (lokacijski indikator odgovarajućeg UIR-a se ne koristi). ICAO lokacijski indikator FIR-a, na koje se informacija odnosi, se nabrajaju u polju A) ili se navodi oznaka države ili nevladine organizacije/agencije koja je odgovorna za pružanje usluga u zračnoj plovidbi u više od jedne države.

- b) Ako se NOTAM odnosi na FIR-ove više država, upisuju se dva slova ICAO lokacijskog indikatora države koja objavljuje NOTAM, a zatim se upisuje "XX". U tom slučaju se u polju A) navode lokacijski indikator svih zahvaćenih FIR-ova, ili oznaka države ili nevladine agencije koja je odgovorna za

pružanje usluga u zračnoj plovidbi u više od jedne države.

2) NOTAM kod

Sve NOTAM kodne grupe sadrže ukupno pet slova, od kojih je prvo slovo uvijek Q. Drugo i treće slovo određuju predmet NOTAM-a, a četvrto i peto status ili stanje predmeta o kome se izvještava. Dvoslovni kodovi za predmet i stanje predmeta su oni koji su sadržani u PANS-ABC (Doc 8400). Za kombinacije drugog i trećeg i četvrtog i petog slova se koriste kriteriji za selekciju NOTAM-a navedeni u ICAO dokumentu 8126 (Priručnik za usluge zrakoplovnog informiranja - Aeronautical Information Services Manual), ili se upisuje jedna od sljedećih kombinacija, po potrebi:

- a) Ako predmet nije sadržan u listi NOTAM kodova (ICAO dokument broj 8400) ili u kriterijima za selekciju NOTAM (ICAO dokument 8126) upisuju se slova "XX" kao i drugo i treće slovo NOTAM koda (na primjer: QXXAK);
- b) Ako stanje predmeta nije sadržano u listi NOTAM kodova (ICAO dokument 8400) ili u kriterijima za selekciju NOTAM (ICAO dokument 8126), upisuju se slova "XX" kao četvrto i peto slovo NOTAM koda (npr. QFAXX);
- c) Kada se NOTAM, koji sadrži informacije od operativnog značaja, objavljuje u skladu sa Prilogom br. 5 ovog pravilnika i kada se koristi za najavu postojanja AIRAC AIP amandmana ili dodatka, upisuju se slova "TT" kao četvrto i peto slovo NOTAM koda;
- d) Kada se objavljuje NOTAM koji sadrži kontrolnu listu NOTAM-a, upisuju se slova "KKKK" kao drugo, treće, četvrto i peto slovo;
- e) Za poništenje NOTAM-a se koriste sljedeće kombinacije četvrtog i petog NOTAM koda:

AK: uspostavljen normalan rad/RESUMED NORMAL OPERATION;

AL: u funkciji (ili ponovo u funkciji), u skladu sa prethodno objavljenim ograničenjima/uvjetima/OPERATIVE (OR RE-OPERATIVE) SUBJECT TO PREVIOUSLY PUBLISHED;

AO: u funkciji/OPERATIONAL;

CC: završeno/COMPLETED;

CN: otkazano/CANCELLED;

HV: rad završen/WORK COMPLETED;

XX: otvoren tekst/PLAIN LANGUAGE.

Napomena 1 - Pošto se Q - - AO = u funkciji koristi za poništavanje NOTAM, za NOTAM kojim se obavještava o novoj opremi ili usluzi se koristi sljedeće četvrto i peto slovo: Q - - CS = instalirano.

Napomena 2 - Q - - CN = otkazano se koristi za otkazivanje planiranih aktivnosti, kao što su navigacijska upozorenja, a Q - - HV = rad završen se koristi da se otkáže rad koji je u toku.

3) Promet

I = IFR

V = VFR

K = NOTAM je kontrolna lista.

Napomena: Zavisno od predmeta i sadržaja NOTAM-a polje "TRAFFIC" može da sadrži kombinirane kvalifikatore. Uputstva koja se odnose na kombiniranje kvalifikatora polja "TRAFFIC" sa predmetima i stanjima predmeta u skladu sa kriterijima za selekciju NOTAM-a su sadržana u ICAO dokumentu 8126.

4) Namjena

N = NOTAM selektiran za hitan prikaz članovima letačke posade/NOTAM selected for the immediate attention of flight crew members;

B = NOTAM od operativnog značaja selektiran za unosenje u PIB/NOTAM of operational significance selected for PIB entry;

O = NOTAM se odnosi na letačke operacije/NOTAM concerning flight operations;

M = ostali NOTAM-i; nisu predmet brifinga, ali se mogu dobiti na zahtjev/Miscellaneous NOTAM; not subject for a briefing, but it is available on request;

K = NOTAM je kontrolna lista/NOTAM is a checklist.

Napomena: Zavisno od predmeta i sadržaja NOTAM-a, polje "PURPOSE" može sadržavati kombinirane kvalifikatore BO ili NBO. Uputstva koja se odnose na kombiniranje kvalifikatora polja "PURPOSE" sa predmetima i stanjima predmeta u skladu sa zbirnim kvalifikatorima NOTAM-a su sadržana u ICAO dokumentu 8126.

5) Djelokrug

A = aerodrom/Aerodrome;

E = rutne informacije/En-route;

W = navigacijska upozorenja/NAV Warning;

K = NOTAM je kontrolna lista/NOTAM is a checklist.

Napomena: Zavisno od predmeta i sadržaja NOTAM-a, polje SCOPE može da sadrži kombinirane kvalifikatore. Uputstva koja se odnose na kombiniranje kvalifikatora polja SCOPE sa predmetima i stanjima predmeta u skladu sa kriterijima za selekciju NOTAM-a su sadržana u ICAO dokumentu 8126. Ako je predmet kvalificiran kao AE, aerodromski lokacijski indikator mora biti naveden u tački A).

6) i 7) Donja/Gornja granica

Donja i gornja granica se isključivo izražavaju u nivoima leta (FL) i predstavljaju stvarne vertikalne granice oblasti na koju se odnose bez dodavanja zaštitnog sloja. U slučaju navigacijskih upozorenja i ograničavanja u korištenju zračnog prostora, unešene vrijednosti moraju biti u skladu sa podacima unešenim u polja F) i G).

Ako predmet NOTAM-a ne sadrži specifične informacije o visini, unosi se "000" za donju i "999" za gornju granicu.

8) Koordinate, poluprečnik

Geografska širina i dužina zaokružena na minut, kao i odstojanje izraženo sa tri cifre koje predstavlja poluprečnik uticaja u NM (primjer: 4700N01140E043). Koordinate predstavljaju približno centar kruga čiji poluprečnik obuhvata cjelokupnu oblast pod uticajem. Ako se NOTAM odnosi na cjelokupan FIR/UIR ili na više od jednog FIR/UIR, za poluprečnik se unose cifre "999".

4. Polje A)

Unosi se ICAO lokacijski indikator, koji se nalazi u ICAO dokumentu 7910 (ICAO Doc 7910 - Location Indicators) aerodroma ili FIR-a u kome se nalazi sredstvo, zračni prostor ili stanje o kome se izvještava. Po potrebi, može se navesti više od jednog FIR/UIR. Ako ne postoji ICAO lokacijski indikator, unose se ICAO slova iz ICAO Doc 7910, Dio 2 (Part 2) i slova "XX", a u polju E) se unosi naziv otvorenim tekstom.

Ako se informacija tiče GNSS, unosi se odgovarajući ICAO lokacijski indikator dodijeljen GNSS elementu ili

zajednički lokacijski indikator dodijeljen svim elementima GNSS (izuzev GBAS).

Napomena: U slučaju GNSS, lokacijski indikator može biti korišten da se identifikira prekid rada GNSS elemenata (npr. KNMH za prekid rada GPS satelita).

5. Polje B)

Za datumsko-vremensku grupu koristi se desetocifrena grupa koja sadrži godinu, mjesec, dan, sate i minute u UTC. Ovaj podatak predstavlja datum i vrijeme kada NOTAMN stupa na snagu. Za NOTAMR i NOTAMC, datumsko-vremenska grupa se poklapa sa stvarnim datumom i vremenom objavljivanja NOTAM-a. Početak dana se označava sa "0000".

6. Polje C)

Izuzimajući NOTAMC, unosi se datumsko-vremenska grupa (desetocifrena grupa koja sadrži godinu, mjesec, dan, sate i minute u UTC) koja prikazuje vrijeme do kada traje informacija, osim ako je informacija trajne prirode, kada se unosi skraćenica "PERM".

Kraj dana označava se sa "2359" (odnosno ne koristi se "2400"). Ako je neizvjesno vrijeme trajanja informacije, unosi se približno vrijeme trajanja za kojim slijedi skraćenica "EST". Svaki NOTAM koji sadrži "EST" mora biti poništen ili zamijenjen prije isteka vremena naznačenog u polju C).

7. Polje D)

Ako je opasnost, operativni status ili stanje sredstva o kome se izvještava aktivno u skladu sa određenim rasporedom vremena i datuma navedenih u poljima B) i C), te informacije se unose u polje D). Ako je polje D) duže od 200 karaktera, treba razmotriti mogućnost objavljivanja informacija u dva uzastopna NOTAM-a.

Napomena: Uputstva o harmonizovanoj definiciji sadržaja polja D) su sadržana u ICAO dokumentu 8126.

8. Polje E)

Koristi se dekodirani NOTAM kod, dopunjen po potrebi ICAO skraćenicama, indikatorima, oznakama, pozivnim znacima, frekvencijama, ciframa i otvorenim tekstom. Kada je NOTAM namijenjen međunarodnoj distribuciji, otvoreni tekst se unosi na engleskom jeziku. Ova stavka mora biti jasna i koncizna da bi bila pogodna za unosenje u PIB. Za NOTAMC se mora navesti referenca na predmet i stanje kako bi se omogućila provjera vjerodostojnosti.

9. Polja F) i G)

Ova polja se uobičajeno odnose na navigacijska upozorenja ili ograničenja u korištenju zračnog prostora i obično se prenose u PIB. Unose se gornja i donja granica aktivnosti ili ograničenja, jasno naznačavajući samo jednu jedinicu mjere i referentni datum. Skraćenice GND ili SFC se koriste u polju F) da označe tlo, odnosno površinu, redom. Skraćenica UNL se koristi u stavci G) kao oznaka za neograničeno.

Napomena: Za primjere NOTAM-a vidjeti ICAO dokument 8126 i PANS-ABC (ICAO dokument 8400).

Priority Indicator												→	
Address													
												≡	
Date and time of filing												→	
Originator's Indicator												≡(
Message Series, Number and Identifier													
NOTAM containing new information		NOTAMN										
	(series and number/year)												
NOTAM replacing a previous NOTAM		NOTAMR.....										
	(series and number/year)		(series and number/year of NOTAM to be replaced)										
NOTAM cancelling a previous NOTAM		NOTAMC.....									≡	
	(series and number/year)		(series and number/year of NOTAM to be cancelled)										
Qualifiers													
	FIR	NOTAM Code	Traffic	Purpose	Scope	Lower Limit	Upper Limit	Coordinates, Radius					
Q)		Q										≡	
Identification of ICAO location indicator in which the facility, airspace or condition reported on is located							A)						→
Period of Validity													
From (date-time group)	B)											→	
To (PERM or date-time group)	C)											EST* PERM*	
Time Schedule (if applicable)	D)											→	
												≡	
Text of NOTAM; Plain-language Entry (using ICAO Abbreviations)													
E)													
Lower Limit	F)											→	
Upper Limit	G)) ≡	
Signature													

NOTAM FORMAT

Prilog br. 2

Uputstvo**za popunjavanje SNOWTAM obrasca/Instructions for the completion of the SNOWTAM format****1. Opšte**

- Kada se izvještava o više od jedne poletno-sletne staze potrebno je ponoviti tačke B do P (uključujući i P);
- One tačke za koje nema informacija potpuno se izostavljaju;
- Koriste se metričke jedinice, a mjerna jedinica se ne navodi;
- Maksimalna važnost SNOWTAM-a je 24 sata. Novi SNOWTAM će se objaviti uvijek kada ima značajnih promjena. Sljedeće promjene stanja RWY smatraju se značajnim:

- izmjene koeficijenta trenja kočenja za oko 0.05;
- izmjene debljine naslage veće od sljedećih veličina: 20 mm za suh snijeg, 10 mm za mokar snijeg, 3 mm za lapavicu;
- izmjene raspoložive dužine ili širine RWY za 10% i više;
- bilo koja izmjena vrste ili površinskog opsega atmosferskog taloga koja zahtijeva izmjenu u tačkama F ili T SNOWTAM-a;
- bilo koja izmjena visine ili rastojanja kritičnih naslaga snijega od ose RWY, kada takve naslage postoje sa jedne ili obje strane RWY;
- izmjena uočljivosti svjetala RWY zbog zaklonjenosti svjetiljki;
- bilo koje drugo poznato značajno stanje shodno iskustvu i lokalnim uvjetima.

- Skraćeno zaglavlje "TTAAiiii CCCC MMYYGgg (BBB)" uvedeno je da bi se omogućila automatska obrada SNOWTAM poruka u računarskim bazama podataka.

Objašnjenje ovih simbola je sljedeće:

TT = oznaka za SNOWTAM = SW;

AA = geografska oznaka za države, npr. LF = Francuska, EG = Velika Britanija (vidjeti lokacijske indikatore (Doc 7910, Part 2, Index to Nationality Letters for Location Indicators - Indeks nacionalnih slova za lokacijske indikatore));

iiii = četvorocifreni serijski broj SNOWTAM-a;

CCCC = četvoroslovni lokacijski indikatori aerodroma na koji se SNOWTAM odnosi (vidjeti lokacijske indikatore (ICAO dokument 7910));

MMYYGgg = datum-vrijeme osmatranja/mjerenja gdje je:

MM = mjesec, na primjer januar = 01, decembar = 12;

YY = dan u mjesecu;

GGgg = vrijeme izraženo u satima (GG) i minutama (gg)

UTC;

(BBB) = alternativna grupa za:

Korekciju SNOWTAM poruke prethodno upućene sa istim serijskim brojem = COR.

Napomena 1: Zagrade kod (BBB) se koriste da označe da je ova grupa alternativna.**Napomena 2:** Kada se izvještava o više od jedne poletno-sletne staze i kada su individualni datumi/vremena osmatranja/mjerenja navedeni ponavljanjem tačke B, posljednji datum/vrijeme osmatranja/mjerenja se unosi u skraćeni naslov (MMYYGgg).**Primjer:** Skraćeno zaglavlje SNOWTAM-a br. 149 iz Ciriha, mjerenje/osmatranje od 7. novembra u 0620 UTC:

SWLQ0149 LSZH 11070620

Napomena: Grupe informacija se razdvajaju razmakom kao što je prikazano iznad.

- Tekst "SNOWTAM" u SNOWTAM formatu i serijski broj SNOWTAM-a prikazan četvorocifrenom grupom se razdvajaju razmakom. Primjer: SNOWTAM 0124.
- U svrhu čitljivosti SNOWTAM poruke ubacuje se prazna linija poslije serijskog broja SNOWTAM-a, poslije tačke A), poslije posljednje tačke koja se odnosi na poletno-sletnu stazu (npr. tačka P) i poslije tačke S.

2. Tačka A

Lokacijski indikator aerodroma (četvoroslovni lokacijski indikator).

3. Tačka B

Osmocifrena datumsko/vremenska grupa - daje se vrijeme osmatranja kao mjesec, dan, sat, minut u UTC; ova tačka će uvijek biti popunjena.

4. Tačka C

Niža brojna oznaka RWY.

5. Tačka D

Dužina očišćene RWY u metrima, ako je manja od objavljene dužine (vidjeti tačku T koja se odnosi na neočišćeni dio RWY).

6. Tačka E

Širina očišćene RWY u metrima, ako je manja od objavljene širine; ako očišćeni dio nije simetričan u odnosu na osu/centralnu liniju RWY, staviti (bez razmaka) oznaku "L" ili "R" posmatrano od praga sa nižom brojnom oznakom (RWY).

7. Tačka F

Naslage po čitavoj dužini RWY, kao što je objašnjeno u SNOWTAM obrascu.

Odgovarajuće kombinacije ovih brojeva mogu da se koriste da se naznači variranje stanja duž segmenata RWY. Ako na istom dijelu RWY ima više od jedne naslage, o njima se izvještava redosljedom od vrha (najbliže nebu) do dna (najbliže poletno-sletnoj stazi). Smetovi debljine naslaga većih od prosječnih ili druge značajne karakteristike naslaga mogu se objaviti pod tačkom T otvorenim tekstom/svakodnevnim jezikom. Vrijednosti za svaku trećinu poletno-sletne staze se razdvajaju kosom crtom (/) bez razmaka između vrijednosti naslaga i kose crte. Na primjer: 47/47/47.

Napomena: Definicije različitih vrsta snijega date su na kraju ovog priloga.**8. Tačka G**

Srednja debljina naslage u milimetrima za svaku trećinu ukupne dužine RWY ili "XX" ako ne može da se izmjeri ili operativno značenje nije značajno; procjenu izvršiti do 20 mm tačnosti za suh snijeg, 10 mm za mokar snijeg i 3 mm za lapavicu. Vrijednosti za svaku trećinu poletno-sletne staze se razdvajaju kosom crtom (/) bez razmaka između vrijednosti naslaga i kose crte. Na primjer: 20/20/20.

9. Tačka H

Procijenjeno površinsko trenje na svakoj trećini poletno-sletne staze (jedna cifra) redosljedom od praga sa nižom brojnom oznakom RWY.

Uređaji za mjerenje trenja mogu da se koriste kao dio ukupne procjene površine poletno-sletne staze. Mogu da se primijene postupci za procjenu površine poletno-sletne staze koji koriste informacije od uređaja za mjerenje trenja ili na osnovu izvještaja o kvantitativnim vrijednostima. U takvim

situacijama ovi postupci se objavljuju u AIP-u i o njima se izvještava u tački T SNOWTAM formata. Vrijednosti za svaku trećinu poletno-sletne staze se razdvajaju kosom crtom (/) bez razmaka između vrijednosti površinskog trenja i kose crte. Na primjer: 5/5/5.

10. Tačka J

Kritične bankine snijega. Ako ih ima unijeti visinu u centimetrima i rastojanje od ivice RWY u metrima iza koje slijedi lijeva ("L") ili desna ("R") strana ili obje strane ("LR"), posmatrano od praga sa nižom brojnom oznakom RWY.

11. Tačka K

Ako su svjetla RWY zaklonjena unijeti "YES" iza koga slijedi (bez razmaka) "L" ili "R" ili oboje "LR" posmatrano od praga sa nižom brojnom oznakom.

12. Tačka L

Ako predstoji čišćenje, unijeti širinu i dužinu RWY koja će biti očišćena ili "TOTAL" ako će cijela RWY biti očišćena.

13. Tačka M

Unijeti očekivano vrijeme završetka čišćenja u UTC.

14. Tačka N

Kod (ili kombinacija kodova) iz tačke F može se koristiti da bi se opisali uvjeti na rulnoj stazi; unijeti "NO" ako nijedna rulna staza koja opslužuje RWY nije u upotrebi.

15. Tačka P

Ako su naslage snijega više od 60 cm upisati "YES" sa bočnim odstojanjem (koje se odnosi na rastojanje između naslaga snijega u metrima).

16. Tačka R

Kodom (ili kombinacijom kodova) iz tačke F može se opisati stanje na platformi; unijeti "NO" ako je platforma neupotrebljiva.

17. Tačka S

Unijeti predviđeno vrijeme sljedećeg osmatranja/mjerenja u UTC.

18. Tačka T

Opisati otvorenim tekstom svako značajno operativno obavještenje, s tim što se za RWY uvijek upisuje neočišćena dužina (tačka D) i opseg pokrivenosti (tačka F) i to za svaku trećinu RWY (odnosno za neočišćene trećine) u skladu sa sljedećom skalom:

Neočišćena dužina 10 procenata - ako je 10% ili manje površine poletno-sletne staze neočišćeno;

Neočišćena dužina 25 procenata - ako je 11-25% površine poletno-sletne staze neočišćeno;

Neočišćena dužina 50 procenata - ako je 26-50% površine poletno-sletne staze neočišćeno;

Neočišćena dužina 100 procenata - ako je 51-100% površine poletno-sletne staze neočišćeno.

Primjer popunjenog SNOWTAM obrasca

GG EHAMZQZX EDDFZQZX EKCHZQZX

070645 LSZHNYX

SWLS0149 LSZH 11070700

(SNOWTAM0149

A) LSZH

B) 11070620 C) 02 D)...P)

B) 11070600 C) 09 D)... P)

B) 11070700..C) 12 D)... P)

R) NO S)11070920

T) DEICING

Napomena: Vidjeti priručnik za usluge zrakoplovnog informiranja (ICAO dokument 8126) za dodatne primjere SNOWTAM koji podrazumijevaju različite uvjete poletno-sletne staze.

Definicije različitih vrsta snijega

Lapavica - voda zasićena snijegom koja se raspljuskuje unaokolo pri gaženju; zapremenske mase: 0.5 do 0.8.

Napomena: Sjedinjavanje leda, snijega i/ili vodenog sloja može, naročito kada pada kiša, kiša i snijeg ili snijeg formirati supstance sa zapreminskom masom koja prelazi 0.8. Takve supstance zbog visoke zasićenosti vodom imaju više transparentan izgled nego mutan i pri višim zapreminskim masama lako će se razlikovati od lapavice.

Snijeg (na zemlji)

- Suh snijeg** - Suh snijeg je snijeg koji se može oduvati i koji se raspada poslije pokušaja stvaranja sniježne grudve; zapremenska masa iznosi do, ali ne uključuje 0.35.
- Vlažan snijeg** - Vlažan snijeg je snijeg koji se može sjediniti kad se stegne rukama i kod koga može da se stvori sniježna grudva; zapremenska masa iznosi 0.35 do, ali ne uključuje 0.5.
- Zbijen snijeg** - Zbijen snijeg je snijeg koji je sabijen u čvrstu masu koja se ne može više sabijati i mijenjati oblik, a koja se lomi u komade pri podizanju; zapremenska masa iznosi 0.5 i više.

(COM heading)	(PRIORITY INDICATOR)	(ADDRESSES)												<≡			
	(DATE AND TIME OF FILING)						(ORIGINATOR'S INDICATOR)						<≡				
(Abbreviated heading)	(SWAA* SERIAL NUMBER)						(LOCATION INDICATOR)			DATE-TIME OF OBSERVATION						(OPTIONAL GROUP)	
	S	W	*	*													

SNOWTAM	(Serial number)	<≡
(AERODROME LOCATION INDICATOR)	A)	<≡
(DATE-TIME OF OBSERVATION <i>(Time of completion of measurement in UTC)</i>)	B)	→
(RUNWAY DESIGNATOR)	C)	→
(CLEARED RUNWAY LENGTH, IF LESS THAN PUBLISHED LENGTH (m))	D)	→
(CLEARED RUNWAY WIDTH, IF LESS THAN PUBLISHED WIDTH (m; if offset left or right of centre line add "L" or "R"))	E)	→
(DEPOSITS OVER TOTAL RUNWAY LENGTH <i>(Observed on each third of the runway, starting from threshold having the lower runway designation number)</i> NIL — CLEAR AND DRY 1 — DAMP 2 — WET 3 — RIME OR FROST COVERED <i>(dcpth normally less than 1 mm)</i> 4 — DRY SNOW 5 — WET SNOW 6 — SLUSH 7 — ICE 8 — COMPACTED OR ROLLED SNOW 9 — FROZEN RUTS OR RIDGES)	F) ...J...J...	→
(MEAN DEPTH (mm) FOR EACH THIRD OF TOTAL RUNWAY LENGTH)	G) ...J...J...	→
(ESTIMATED SURFACE FRICTION ON EACH THIRD OF RUNWAY) ESTIMATED SURFACE FRICTION GOOD — 5 MEDIUM/GOOD — 4 MEDIUM — 3 MEDIUM/POOR — 2 POOR — 1 <i>(The intermediate values of "MEDIUM/GOOD" and "MEDIUM/POOR" provide for more precise information in the estimate when conditions are found to be between medium and either good or poor.)</i>	H) ...J...J...	→
(CRITICAL SNOWBANKS <i>(If present, insert height (cm)/distance from the edge of runway (m) followed by "L", "R" or "LR" if applicable)</i>)	J)	→
(RUNWAY LIGHTS <i>(If obscured, insert "YES" followed by "L", "R" or both "LR" if applicable)</i>)	K)	→
(FURTHER CLEARANCE <i>(If planned, insert length (m)/width (m) to be cleared or if to full dimensions, insert "TOTAL")</i>)	L)	→
(FURTHER CLEARANCE EXPECTED TO BE COMPLETED BY ... (UTC))	M)	→
(TAXIWAY <i>(If no appropriate taxiway is available, insert "NO")</i>)	N)	→
(TAXIWAY SNOWBANKS <i>(If higher than 60 cm, insert "YES" followed by the lateral distance apart, m)</i>)	П)	<≡
(APRON <i>(If unusable insert "NO")</i>)	R)	→
(NEXT PLANNED OBSERVATION/MEASUREMENT IS FOR) <i>(month/day/hour in UTC)</i>	S)	→
(PLAIN-LANGUAGE REMARKS <i>(Including contaminant coverage and other operationally significant information, e.g. sanding, de-icing, chemicals)</i>)	T)) <≡
NOTES: 1. *Enter ICAO nationality letters as given in ICAO Doc 7910, Part 2. 2. Information on other runways, repeat from B to P. 3. Words in brackets () not to be transmitted.		

SIGNATURE OF ORIGINATOR *(not for transmission)*

SNOWTAM FORMAT

Prilog br. 3

VANZ0001 NZZO 11070620

**Uputstvo
za popunjavanje ASHTAM obrasca/Instruction for the
completion of the ASHTAM format**

1. Opšte

- 1.1 ASHTAM pruža informacije o statusu aktivnosti vulkana kada se jave promjene u aktivnosti ili kada se promjene očekuju (operativno značajne promjene). Navedene informacije se pružaju koristeći tabelu "**volcano level colour code**" koja se nalazi u okviru ovog priloga.
- 1.2 U slučaju vulkanske erupcije koja rezultuje pojavom oblaka vulkanskog pepela, ASHTAM pruža informacije o lokaciji erupcije, prostiranju i kretanju oblaka vulkanskog pepela i dijelovima ruta i nivoima leta koji su ugroženi.
- 1.3 Izdavanje ASHTAM-a kojim se daju informacije o vulkanskoj erupciji, u skladu sa tačkom tri ovog priloga, ne bi trebalo odlagati iako nisu kompletne informacije pod tačkom tri ovog priloga numerisane od A) do K), nego se treba izdati odmah po dobijanju notifikacije da se erupcija desila ili se očekuje da se desi ili ako je došlo do promjene u aktivnosti vulkana ili ako postoji izvještaj o postojanju oblaka vulkanskog pepela.
- U slučaju očekivane erupcije vulkana, a u slučaju da nema dokaza o postojanju oblaka vulkanskog pepela, tačke A) do E) trebaju biti popunjene, a tačke F) do I) trebaju da budu označene sa "not applicable". U slučaju da postoje izvještaji o postojanju oblaka vulkanskog pepela, putem specijalnog izvještaja iz zraka, ali u to vrijeme vulkan nije poznat, ASHTAM treba da se izda sa tačkama od A) do E) označenim sa "unknown", a informacije u tačkama od F) do K) trebaju biti bazirane na osnovu specijalnog izvještaja iz zraka do prijema dodatnih informacija. U ostalim okolnostima/slučajevima, ako su nedostupne informacije koje se odnose na tačke od A) do K), potrebno je staviti oznaku "NIL".
- 1.4 Maksimalni period važenja ASHTAM-a jeste 24 sata. Novi ASHTAM će biti izdat kada se javi promjena u nivoima uzbune.

2. Skraćeno zaglavlje

Slijedeći uobičajeno AFTN zaglavlje, skraćeno zaglavlje "TT AAIiii CCCC MMYGGG (BBB)" je uvedeno da olakša automatsko procesiranje ASHTAM poruka u kompjuterskim bankama podataka. Simboli imaju sljedeće značenje:

TT = oznaka za ASHTAM =VA;

AA = geografska oznaka za države, na primjer NZ = New Zeland (vidjeti Lokacijske indikatore (ICAO dokument 7910), Dio 2, Indeksi nacionalnih slova za lokacijske indikatore);

iii = četvorocifreni serijski broj ASHTAM-a;

CCCC = četvorocifreni lokacijski indikator FIR-a na koji se ASHTAM odnosi (vidjeti: Location Indicators (Doc 7910), Part 5, Addresses of Centres in Charge of FIR/UIR);

MMYYGGG = datum-vrijeme izvještavanja, gdje je:

MM = mjesec, na primjer: januar = 01, decembar = 12

YY = dan u mjesecu

GGG = vrijeme izraženo u satima (GG) i minutama (gg)

UTC;

(BBB) = alternativna grupa za korekciju ASHTAM poruke upućene sa istim serijskim brojem = COR.

Napomena: Zagrade u slučaju (BBB) koriste da bi se vidjelo da je ova grupa alternativna.

Primjer: Skraćeno zaglavlje ASHTAM-a za Auckland Oceanic FIR, izvještaj za 7 November 0620 UTC:

3. Sadržaj ASHTAM-a**3.1. Tačka A**

FIR na koji se ASHTAM odnosi, svakodnevni jezik/ otvoreni tekst ekvivalentan lokacijskim indikatorima u skraćenom zaglavlju.

3.2 Tačka B

Datum i vrijeme (UTC) prve erupcije.

3.3 Tačka C

Naziv vulkana i broj vulkana kako je navedeno u ICAO dokumentu (Doc 9691, ICAO Manual on Volcanic Ash, Radioactive Material and Toxic Chemical Clouds, Appendix E) i kako je navedeno u dokumentu (World Map of Volcanoes and Principal Aeronautical Features).

3.4 Tačka D

Širina/dužina-pozicija vulkana u cijelim stepenima ili radijalima i udaljenost vulkana od navigacijskih sredstava (kako je navedeno u ICAO Manual on Volcanic Ash, Radioactive Material and Toxic Chemical Clouds (Doc 9691), Appendix E) i kako je navedeno u (World Map of Volcanoes and Principal Aeronautical Features).

3.5 Tačka E

Kod boje za nivo pripravnosti/uzbune koji ukazuje na vulkansku aktivnost.

3.6 Tačka F

Ako je prijavljen oblak vulkanskog pepela od operativnog značaja, ako je ukazano na horizontalni obim/stepen i bazu/vrh oblaka vulkanskog pepela koristeći dužinu/širinu (u zaokruženim /cijelim stepenima) i visine u hiljadama metara (fit-a) i/ili radijale i udaljenost od izvora vulkana.

Početne informacije mogu da se zasnivaju samo na posebnom izvještaju iz zraka, s tim da će informacije kasnije biti mnogo detaljnije i baziraće se na savjetima odgovornog meteorološkog oblasnog biroa i/ili savjetodavnog centra za motrenje vulkanskog pepela.

3.7 Tačka G

Smjer/prognoza kretanja vulkanskog pepela na odabranim nivoima koji se baziraju na savjetima/podacima dobijenim od nadležnog meteorološkog oblasnog biroa i/ili savjetodavnog centra za motrenje vulkanskog pepela.

8. Tačka H

Zračni putevi i dijelovi zračnih puteva i nivoa leta koji su pogođeni ili za koje se očekuje da budu pogođeni vulkanskim pepelom.

9. Tačka I

Indikacije zatvaranja zračnog prostora, zračnih ruta ili dijelova ruta, kao i dostupnost alternativnih ruta.

10. Tačka J

Izvori informacija, na primjer: "specijalni izvještaji iz zraka" ili izvještaji od strane "vulkanološke agencije" itd. Izvor informacija će uvijek biti naznačen, da li se vulkanska erupcija desila ili vulkanski pepeo prijavljen ili ne.

11. Tačka K

Uključuje, na svakodnevnom jeziku, bilo koju informaciju koja se tiče prethodnih/onih informacija koje su već na snazi.

Level of alert
colour code/nivo uzbune
boja koda

Status of activity of volcano/Status aktivnosti vulkana

**GREEN
ALERT**

Vulkanska aktivnost se obustavlja i vulkan se vraća u stanje mirovanja.
ili, *nakon promjene sa višeg nivoa uzbune*:
smatra se da su se vulkanske aktivnosti smirile, a vulkan je u neeruptivnom statusu.

**YELLOW
ALERT**

Vulkan daje znakove povećane promjene/aktivnost vulkana se povećava
ili, *nakon promjene sa višeg nivoa uzbune*

Vulkanska aktivnost je značajno smanjena, ali se vrše posmatranja u slučaju ponovne povećane aktivnosti.

**ORANGE
ALERT**

Povećana opasnost od vulkanske erupcije
ili,
Vulkanska erupcija je u toku bez emisije vulkanskog pepela ili sa malom količinom emisije vulkanskog pepela.

**RED
ALERT /**

Predviđa se da će erupcija biti neizbježna sa značajnom emisijom pepela u atmosferu.
ili
Erupcija je u toku sa značajnom emisijom vulkanskog pepela u atmosferu.

(COM heading)	(PRIORITY INDICATOR)	(ADDRESSEE INDICATOR(S)) ¹																	
	(DATE AND TIME OF FILING)						(ORIGINATOR'S INDICATOR)												
(Abbreviated heading)	(VA ² SERIAL NUMBER)						(LOCATION INDICATOR)			DATE/TIME OF ISSUANCE						(OPTIONAL GROUP)			
	V	A	'2	'2															

ASHTAM						(SERIAL NUMBER)								
(FLIGHT INFORMATION REGION AFFECTED)												A)		
(DATE/TIME (UTC) OF ERUPTION)												B)		
(VOLCANO NAME AND NUMBER)												C)		
(VOLCANO LATITUDE/LONGITUDE OR VOLCANO RADIAL AND DISTANCE FROM NAVAID)												D)		
(VOLCANO LEVEL OF ALERT COLOUR CODE, INCLUDING ANY PRIOR LEVEL OF ALERT COLOUR CODE) ³												E)		
(EXISTENCE AND HORIZONTAL/VERTICAL EXTENT OF VOLCANIC ASH CLOUD) ⁴												F)		
(DIRECTION OF MOVEMENT OF ASH CLOUD) ⁴												G)		
(AIR ROUTES OR PORTIONS OF AIR ROUTES AND FLIGHT LEVELS AFFECTED)												H)		
(CLOSURE OF AIRSPACE AND/OR AIR ROUTES OR PORTIONS OF AIR ROUTES, AND ALTERNATIVE AIR ROUTES AVAILABLE)												I)		
(SOURCE OF INFORMATION)												J)		
(PLAIN-LANGUAGE REMARKS)												K)		
<p>NOTES:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. See also Appendix 5 regarding addressee indicators used in predetermined distribution systems. 2. *Enter ICAO nationality letter as given in ICAO Doc /910, Part 2. 3. See paragraph 3.5 below. 4. Advice on the existence, extent and movement of volcanic ash cloud G) and H) may be obtained from the Volcanic Ash Advisory Centre(s) responsible for the FIR concerned. 5. Item titles in brackets () not to be transmitted. 														

SIGNATURE OF ORIGINATOR (not for transmission)

ASHTAM FORMAT

Prilog br. 4

Unaprijed definirani sistem distribucije za NOTAM/Predetermined distribution system for NOTAM

1. Unaprijed definirani sistem distribucije osigurava da se NOTAM (uključujući SNOWTAM) upute preko AFS mreže direktno ka određenim adresama koje je odredila država koja prima informacije, dok se istovremeno upućuju međunarodnom birou u svrhu provjere i kontrole.
2. Adresni indikatori za te određene adrese se formiraju na sljedeći način:
 - 1) Prvo i drugo slovo:
Prva dva slova lokacijskog indikatora za AFS komunikacioni centar koji je povezan sa NOTAM biroom države koja prima informacije.
 - 2) Treće i četvrto slovo:
Slova "ZZ" koja označavaju zahtjev za specijalnu distribuciju.
 - 3) Peto slovo:
Peto slovo označava da li se radi o NOTAM-u (slovo "N") ili SNOWTAM (slovo "S").
 - 4) Šesto i sedmo slovo:
Šesto i sedmo slovo, svako izabrano između slova engleske abecede od A do Z, označavaju nacionalnu ili međunarodnu listu distribucije koja se koristi od strane AFS centra koji prima informacije.
Napomena: Peto, šesto i sedmo slovo zamjenjuju troslovnu oznaku ""YNY" koja u normalnom sistemu distribucije označava međunarodni NOTAM biro.
 - 5) Osmo slovo:
Na osmo mjesto se stavlja slovo "X" da popuni osmocifreni adresni indikator.
3. Države treba da informiraju države od kojih primaju NOTAM-e o tome koje šesto i sedmo slovo se koristi u raznim okolnostima da bi se obezbijedilo pravilno usmjeravanje informacija.

Prilog br. 5

**Informacije koje se objavljuju kroz AIRAC/
Information to be notified by AIRAC****DIO 1**

1. Uspostavljanje, ukidanje ili značajne planirane promjene (uključujući i probne operacije) koje se primjenjuju na:
 - 1.1 granice (horizontalne i vertikalne), propise i procedure primjenljive na:
 1. oblasti informiranja zrakoplova u letu/flight information region;
 2. kontrolirane oblasti/control areas;
 3. kontrolirane zone/control zones;
 4. savjetodavne oblasti/advisory areas;
 5. ATS rute/ATS routes;
 6. stalne, opasne, zabranjene i ograničene zone (uključujući vrstu i period aktivnosti, ukoliko su poznati) i ADIZ/permanent danger, prohibitet and restricted areas (including type and periods of a when known) and ADIZ;
 7. stalne oblasti ili rute ili dijelovi ruta na kojima je moguće presretanje/permanent areas or routes or portions thereof where the possibility of interception exists;
 - 1.2 pozicije, frekvencije, pozivni znakovi, poznate neregularnosti u radu i periode održavanja radio-navigacijskih uređaja i sredstava veze i sredstava komunikacije i nadzora/positions, frequencies, call signs, identifiers, know irregularities and maintenance periods of radio

- navigation aids and communication and surveillance facilities.
- 1.3 postupke za čekanje i prilaženje, postupke dolazaka i odlazaka, postupke izbjegavanja buke i bilo kojih drugih značajnih ATS postupaka/holding and approach procedures, arrival and departure procedures, noise abatement procedures and pertinent ATS procedures.
- 1.4 prelazne nivoe, prelazne apsolutne visine i minimalne sektorske apsolutne visine leta/transition levels, transition altitudes and minimum sector altitudes.
- 1.5 meteorološke uređaje (uključujući i emisije) i postupke/meteorological facilities (including broadcast) and procedures.
- 1.6 poletno-sletne staze i staze za zaustavljanje/runways and stopways.
- 1.7 rulne staze i platforme/taxiways and aprons.
- 1.8 aerodromske operativne procedure na zemlji (uključujući postupke pri smanjenoj vidljivosti)/aerodrome ground operating procedures (including low visibility procedures).
- 1.9 prilazna svjetla i svjetla poletno-sletne staze/approach and runway lighting.
- 1.10 operativni minimum aerodroma ako je objavljen od strane države/aerodrome operating minima if published by a State.

DIO 2

2. uspostavljanje, ukidanje ili značajne planirane promjene koje se odnose na:
 - 2.1 pozicije, visine i osvjetljenje navigacijskih prepreka/position, height and lighting of navigational obstacles;
 - 2.2 radno vrijeme aerodroma, sredstava i službi/hours of service of aerodromes, facilities and services.
 - 2.3 carinsku, pasošku i zdravstvenu službu/customs, immigration and health services.
 - 2.4 privremena, opasna, zabranjena i ograničena područja, te navigacijska upozorenja, područja vojnih vježbi i grupno letenje/temporary danger, prohibitet and restricted areas and navigational hazards, military exercises and mass movement of aircraft.
 - 2.5 privremena područja ili rute ili njihovi dijelovi na kojima postoji mogućnost presretanja/temporary areas or routes or portions thereof where the possibility of interception exist.

DIO 3

3. Uspostavljane, ukidanje ili značajne planirane promjene koje se odnose na:
 - 3.1 nove aerodrome za međunarodne IFR operacije/new aerodromes for international IFR operations;
 - 3.2 nove poletno-sletne staze za IFR operacije na međunarodnim aerodromima/new runways for IFR operations at international aerodromes.
 - 3.3 dizajn i strukturu mreže operativnih usluga kontrole zračnog prometa/design and structure of the air traffic route network.
 - 3.4 dizajn i strukturu seta terminalnih procedura (uključujući promjene smjerova u proceduri nastalih promjenom magnetne varijacije)/design and structure of a set of terminal procedures (including change of procedure bearings due to magnetic variation is required).
 - 3.5 okolnosti navedene u Dijelu 1 ovog priloga imaju uticaja na cijelu državu ili značajan dio nje ili ako je potrebna koordinacija sa susjednim zemljama /circumstances listed in Part 1 if the entire State or any significant portion thereof is affected or if cross-border coordination is required.